

**Prevodioci za prevodioce
30.sept. 2023 Novi Sad**

**Novine u pravnom sistemu
Službena upotreba jezika i pisma
Posebni osvrt: Zakon o matičnim
knjigama**

— 1 —

Službena upotreba jezika i pisma

- Propisi:

- Ustav iz 1990.g. "U Republici Srbiji u službenoj je upotrebi srpskohrvatski jezik i ćirilčno pismo, a latinično pismo je u službenoj upotrebi na način utvrđen zakonom"
- propisi Vojvodine na osnovu toga
- Ustav SRJ iz 2006. g. čl.10.

"U Republici Srbiji u službenoj je upotrebi srpskohrvatski jezik i ćirilčno pismo. Službena upotreba drugih jezika i pisama uređuje se zakonom, na osnovu Ustava".

Zakon o upotrebi srpskog jezika u javnom životu i zaštiti i očuvanju ćirilčnog pisma" (Sl. Glasnik RS br.89/2021)

Srpski jezik i ćirilčko pismo, kao matično pismo, u skladu sa zakonom kojim se uređuje službena upotreba jezika i pisama, obavezno se upotrebljava u radu državnih organa, organa autonomnih pokrajina, gradova i opština, ustanova, privrednih društava i drugih organizacija kad vrše javna ovlašćenja, u radu javnih preduzeća i javnih službi, kao i u radu drugih organizacija kad vrše poslove utvrđene zakonom kojim se uređuje službena upotreba jezika i pisama.

Zakon o rodnoj ravnopravnosti (Sl. Glasnik RS br. 52/2021) oblast rada i zapošljavanja
(kontrola:upravna i prosvetna inspekcija)

Zakon o matičnim knjigama

— 2 —

- Problem: latinično pismo se vidi kao manjinsko pravo
- (Ustav RS, čl. 79.)
- Umanjuje se dostignuti nivo ljudskih i manjinskih prava
- (krši se odredba čl. 20.st.2. Ustava RS) i ugrožava pravo na slobodu izražavanja
- Pravo na službenu upotrebu manjinskih jezika
- (pravo na kulturnu autonomiju) uređeno
- je sledećim propisima:
- Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina
- Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina

- Obavezna upotreba jezika i pisma u smislu st. 3. i 4. ovog člana ne odnosi se na:
 - 1) privatnu komunikaciju koja isključuje kontekst obavezne upotrebe jezika i pisma;
 - 2) pisanje i upotrebu ličnih imena;
 - 3) prihvaćenu naučnu i tehničku terminologiju
 - 4) naučna i umetnička dela
- Kontraprimer: VMA latinske dijaznoze i med. zahvati na ćirilici

- 20
- 561 Изаолација ДНК из грам – негативних бактерија методом кувања ком 2.370,00 0% 2.370,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 562 Изаолација ДНК из грам – позитивних бактерија помоћу кита ком 6.460,00 0% 6.460,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 563 Типизација бактерија применом PCR методе ком 10.310,00 0% 10.310,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 564 Тест неутрализација вероцитотоксина ком 4.370,00 0% 4.370,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 565 Тест вероцитотоксина у столици ком 5.040,00 0% 5.040,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 566 Одређивање серолошке групе ESCHERICHIA COLI ком 3.230,00 0% 3.230,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 567 Детекција крпеља – BORRELLIA BURGDORFERI ком 1.730,00 0% 1.730,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 568 Одстрањивање крпеља са особе ком 1.160,00 0% 1.160,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 569 Биолошка контрола стерилизације ком 2.460,00 0% 2.460,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 570 Антикардиолипинска АТ – С ком 2.270,00 0% 2.270,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 571 Детекција полиморфизма гена на фактор XIII ком 15.390,00 0% 15.390,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 572
- Анализа полиморфизма у гену за протромбин (G20210A) фактор II
- коагулације ДНК микрореј тестом ком 7.320,00 0% 7.320,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 573 Фактор II коагулације (PCR) ком 5.630,00 0% 5.630,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 574 Фактор V коагулације (PCR) ком 5.640,00 0% 5.640,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 575
- Анализа полиморфизма у гену за фактор V коагулације (LEIDEN) ДНК
- микрореј тестом ком 7.320,00 0% 7.320,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 576
- MTHFR PCR анализа полиморфизма у гену за MTHFR
- TETRAHIDROFOLAT редуктазу ком 5.640,00 0% 5.640,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 577 Одређивање генетичке предиспозиције за целијакију: HLA – DQ2/DQ8 ком 10.090,00 0% 10.090,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 578 Хиперметилација гена ком 13.370,00 0% 13.370,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 579 Експресија гена (SYBER GREEN) ком 16.390,00 0% 16.390,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 580 Одређивање DS-DNA антитела у серуму ком 2.290,00 0% 2.290,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 581 Кривоглобулини ком 2.570,00 0% 2.570,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 582 Цитокини – продуција и битест ком 6.380,00 0% 6.380,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 583 Циклоспорини – концентрација ком 3.750,00 0% 3.750,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 584 Циклоспорин – „А“ ком 2.020,00 0% 2.020,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 585 Писање регистрационе документације за тесте биокомпатибилности ком 24.420,00 0% 24.420,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 586 Корекција регистрационе документације за тесте биокомпатибилности ком 1.560,00 0% 1.560,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 587 Цитотоксичност IN VITRO NA L929 ћелијама - МТТ есеј ком 25.290,00 0% 25.290,00 Члан 25. Закона о ПДВ
- 588
- Цитотоксичност IN VITRO NA L9

Ула

- Zakono matičnim knjigama, Sl. Glasnik RS br. 20/2009
- Član 1
- Ovim zakonom uređuju se vrsta i sadržina matičnih knjiga; Registar matičnih knjiga; nadležnost za njihovo vođenje i rešavanje u upravnom postupku u oblasti matičnih knjiga; način čuvanja matičnih knjiga i spisa i vršenje uvida u matične knjige; obnavljanje matičnih knjiga; upis u matične knjige na osnovu isprava inostranog organa; vrste izvoda iz matičnih knjiga i izdavanje izvoda i uverenja na osnovu matičnih knjiga; razmena i korišćenje podataka iz Registra matičnih knjiga; uslovi za obavljanje poslova matičara; nadzor nad primenom propisa o matičnim knjigama i druga pitanja u vezi s vođenjem postupka koji prethodi upisu u matične knjige.
- Pojmovi koji se koriste u ovom zakonu u muškom rodu obuhvataju iste pojmove u ženskom rodu.

— 5 —

- Čl.3.st.2. status javne isprave
- Podaci upisani u matične knjige i činjenice koje se njima dokazuju smatraju se istinitim dok se na zakonom propisan način ne dokaže suprotno.

-6-

- Član 15
- Matične knjige vode se u elektronskom i papirnom obliku.
- Matične knjige u elektronskom obliku vode se u Registru matičnih knjiga.
- Član 16
- Podaci u matične knjige upisuju se na srpskom jeziku, ćirilčkim pismom.

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized, cursive letter 'Z' followed by a horizontal line.

- Član 17
- Lično ime deteta, roditelja, supružnika i umrlog upisuje se na srpskom jeziku, ćiriličkim pismom, a pripadnici nacionalne manjine imaju pravo na upis ličnog imena prema jeziku i pravopisu pripadnika nacionalne manjine, što ne isključuje paralelan upis ličnog imena i na srpskom jeziku, ćiriličkim pismom.
- Lično ime deteta, roditelja, supružnika i umrlog državljanina Republike Srbije upisano u izvod iz matične knjige inostranog organa prema pravilima jezika i pisma države izdavanja, upisuje se u matične knjige koje se vode prema ovom zakonu u skladu sa pravilima srpskog jezika i ćiriličkog pisma.
- Lično ime stranog državljanina, pored upisa na srpskom jeziku, ćiriličkim pismom, upisuje se u matičnu knjigu venčanih, odnosno matičnu knjigu umrlih i prema pravilima jezika i pisma države čiji je državljanin, u obliku sadržanom u izvodu iz matične knjige rođenih inostranog organa.
- Član 18
- Nazivi mesta u stranim državama i nazivi stranih država upisuju se u skladu s pravilima srpskog jezika i ćiriličkog pisma.

8-

- Član 21
- U matične knjige upisuju se podaci o činjenicama koje su prijavljene, odnosno podaci sadržani u aktu nadležnog organa ili ustanove.
- Činjenice i podaci koji se upisuju u matične knjige utvrđuju se pre upisa, u skladu sa zakonom kojim se uređuje opšti upravni postupak.
- Ako postoji osnovana sumnja da je podatak koji se upisuje u matičnu knjigu netačan, matičar je dužan da ga proveri pre upisa.

9-

- Član 30
- Greške u matičnim knjigama koje su uočene pre zaključenja upisa, ispravljiva matičar, u skladu s propisom kojim se uređuje način vođenja matičnih knjiga.
- Član 31
- Greške u matičnim knjigama koje su uočene posle zaključenja upisa, matičar može ispraviti samo na osnovu rešenja nadležnog organa iz člana 6. st. 2. i 4. ovog zakona. (misli se: ministar)
- Izuzetno od stava 1. ovog člana, ako je u Registar matičnih knjiga pogrešno upisan podatak zbog tehničke ili očigledne greške ili prijavi, organ iz člana 6. st. 2. i 4. ovog zakona vrši ispravku greške nastale nakon zaključenja elektronskog upisa, a pre upisa u papirni oblik, s tim da se datum i tekst ispravke beleži u okviru Registra matičnih knjiga.
- Član 32
- Postupak ispravke greške vodi se po službenoj dužnosti ili na zahtev stranke, odnosno lica koje za to ima neposredan i na zakonu zasnovan pravni interes, u skladu s propisom kojim se uređuje opšti upravni postupak.

- **Правила транскрипције**
- Правила транскрипције у српском језику нису произвољна. Она постоје као јасно установљена и налазе се у Правопису српског језика.
- Међу основним правилима транскрипције налази се уметање сугласника Ј при транскрибовању страних имена у комбинацијама ИА, ИЕ, ИУ биће: ИЈА, ИЈЕ, ИЈУ.
- Још нека од правила транскрипције из енглеског:
- Комбинације гласова Н-Ј и Л-Ј не своде се на Њ и Љ, већ се преносе као НЈ и ЛЈ.
- Вишечлана географска имена пише се великим почетним словом код свих чланова: Солт Лејк Сити, Лох Нес; изузетак – улице, тргови и други делови града (градска насеља) – само прво слово је велико.
- Остала вишечлана имена пишу се великим словом само код првог члана: Стејт департмент, Тајмс сквер.
- Презимена са елементима FITZ- или MC-/MAC- пишу се без двојног великог слова и без размака: Фиццералд, Макгрегор.
- Презимена са елементима DE, DU, LE, LA, VAN и др. пишу се малим почетним словом кад им претходи име, а ако се употребљава само презиме, онда великим: Брајан де Палма, али Де Палма.

— М —

- Konverzija pisama
- Transkripcija илустровати како се решавају питања транскрипције. Скоро сви наведени примери су из Правописа Матице српске. Било би нужно држати се прописаних правила, а за језике који нису дати, савет је да се користи уобичајени облик, онај који је ушао у наш изражајни обичај.
- Сент Петербург је **Санкт Петербург**.
Милан је **Милано**.
Латвија (Латвија) је **Летонија**.
Георгија (Џорџија) је **Грузија**.

Odbija se kao neosnovana ustavna žalba Šabani Melvila izjavljena protiv presude Upravnog suda U. 7074/14 od 22. maja 2015. godine.

Sud: Ustavni sud Datum: 29.03.2018 Broj: UŽ-4899/2015

Ustavnom žalbom je osporena presuda kojom je pravosnažno odbijena tužba podnosioca ustavne žalbe protiv drugostepenog upravnog akta kojim je odbijena ispravka upisa u matičnu knjigu rođenih.

Upis ličnog imena je konstitutivnog karaktera i od trenutka upisa u matičnu knjigu rođenih postaje zaštićeno lično pravo nekog lica. Članom 8. Konvencije o pravima deteta (Zakon o ratifikaciji Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima deteta („Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori“, broj 15/90 i „Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori“, br. 4/96 i 2/97) propisano je da se strane ugovornice obavezuju da poštuju pravo deteta na očuvanje identiteta, uključujući državljanstvo, ime i porodične odnose u skladu sa zakonom, bez nezakonitog mešanja, te da u slučajevima kada je dete nezakonito lišeno nekih ili svih elemenata svog identiteta, strane ugovornice će obezbediti odgovarajuću pomoć i zaštitu kako bi mu što pre bio vraćen identitet. Najbolji interes deteta, koji je propisan članom 3. Konvencije, nalaže da su u svim aktivnostima koje se tiču dece od primarnog značaja interesi deteta, što dalje znači da se od svakog zakonodavnog, administrativnog i sudskog tela ili institucije zahteva da primene princip najboljeg interesa deteta tako što će sistematski razmotriti na koji način su ili mogu da budu ugrožena prava i interesi deteta njihovim aktivnostima, uključujući i one koje se ne odnose direktno na decu, ali indirektno utiču na njih. U kontekstu člana 8. Konvencije o pravima deteta, koji se odnosi na pravo deteta na očuvanje identiteta, posebno su relevantne odredbe Zakona o matičnim knjigama, pa i odredbe koje se odnose na ispravku greške, uslovi i postupak za navedeno.

Ustavni sud dalje konstatuje da je matičar Matične službe Savski venac u Beogradu, izvršio upis činjenice rođenja deteta u matičnoj knjizi rođenih, na osnovu podnetog izvoda iz matične knjige Matične službe Ženeva, Švajcarska Konfederacija, u svemu u skladu sa podacima iz tog izvoda, uneti podaci u potpunosti odgovaraju onim iz inostranog izvoda, odnosno prilikom upisa podataka u matičnu knjigu rođenih u Republici Srbiji nije načinjena greška.

Izdvojeno mišljenje: sudija Dr. Tamaš Korhec

Podnosilac ustavne žalbe Melvil Šabani je državljanin Republike Srbije, sa prijavljenim prebivalištem u Beogradu, upisan u javne evidencije i izdate javne isprave upravo sa prezimenom Šabani. Lično ime kao možda najvažniji elemenat ličnog statusa građana uživa posebnu zaštitu u našem pravnom sistemu. Porodični zakon u posebnom poglavlju (član 351-356) sadrži odredbe o zaštiti ličnog imena i propisuje naročite slučajeve povrede prava na lično ime. Ovim odredbama Porodičnog zakona propisuje se način

ostvarivanja ustavne slobode o korišćenju ličnog imena. Svako označavanje lica drugačijim ličnim imenom od njegovog prema Porodičnom zakonu predstavlja povredu prava na lično ime. Upis ličnog imena podnosioca ustavne žalbe u matičnu knjigu rođenih na osnovu strane javne isprave sa prezimenom „Sabani“ umesto „Šabani“ predstavlja upravo ovakvu povredu prava na lično ime. Upis koji menja lično ime podnosioca koji je u pravnom poretku Republike Srbije nesporno utvrđen kao Melvil Šabani predstavlja povredu prava, pa tako i grešku koja se mora ispraviti, čak i u situaciji ako je takav upis izvršen na osnovu strane javne isprave. U slučaju kada je konkretan upis podatka iz strane javne isprave ujedno i povreda zakona, upis mora da se tretira kao greška koju je uvek moguće ispraviti na zahtev stranke ili po službenoj dužnosti. Strana javna isprava predstavlja osnov upisa ali nikako nešto čija sadržina se u celosti bez promene, mehanički upisuje u našu javnu evidenciju.

- Ekavica ili ijekavica?
- **Paun Jovanović protiv Srbije**
- 07.02.2023 | Srbija | Evropski sud za ljudska prava | Presuda ESLJP. | 2 | Srpski | HUDOC 41394/15
- Sedmočlano veće Četvrtog odeljenja Evropskog suda za ljudska prava jednoglasno je donelo 17. januara 2023. godine presudu u predmetu Paun Jovanović protiv Srbije, kojom je utvrdio povredu zabrane diskriminacije podnosioca usled onemogućavanja da koristi ijekavicu tokom krivičnog postupka i povredu prava na pravično suđenje usled izostanka adekvatnog obrazloženja odluke Ustavnog suda o odbačaju ustavne žalbe. Presuda je objavljena na sajtu suda 7. februara 2023. godine.

-13-

- Sud je ponovio da je legitimno pravo države da reguliše službenu upotrebu jezika u sudskim postupcima, uključujući i upotrebu različitih varijanti istog jezika. Ukazao je i na to da i Vlada i Matica srpska navode da srpski jezik ima ekavicu i ijekavicu kao dve varijante i da se obe varijante mogu koristiti u službenoj upotrebi. Sud je zaključio da nije postojalo objektivno i razumno opravdanje za nejednak tretman.
- Sud je na kraju utvrdio povredu zabrane diskriminacije zajemčene članom 1 Protokola br. 12 uz Konvenciju

—14—

Propisi

- Literatura:
- Pajvančić Marijana (2009) Komentar Ustava Republike Srbije
- Ignjatović Suzana (2023) Esej: Preslovljavanje...
viša naučna saradnica Instituta društvenih nauka, Bgd

Hvala na pažnji!

MARIJA MIKORADOV,
ADVOKAT,
STALNI SUDSKI PREVOĐIČAC ZA
NEMAČKI JEZIK

-15-